

20 Yanvar: Xalqımızın azadlıq mübarizəsinin qəhrəmanlıq səhifəsi

20 Yanvar şəhidləri ölümləri ilə sübut etdilər ki, Azərbaycan xalqının azadlıq uğrunda mübarizə əzmi sınımaz, əyilməzdir

Xalqımızın azadlıq mübarizəsinin qəhrəmanlıq səhifəsi olan 1990-cı il 20 Yanvar hadisələrindən 22 il ötür. Prezident Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin sərəncamı ilə “20 Yanvar faciəsinin iyirmi ikinci ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər planı” təsdiq edilmişdir.

Sənəddə respublikanın bütün şəhər və rayonlarında, o cümlədən müəssisə, idarə və təşkilatlarda 20 Yanvar hadisələri ilə bağlı konfrans, dəyirmi masa və mühazirələrin təşkil olunması, bu tədbirlərin mətbuatda ətraflı işıqlandırılması, faciənin beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılması məqsədi ilə Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirlikləri, diplomatik nümayəndəlikləri və Azərbaycan icmaları vasitəsilə müvafiq tədbirlərin keçirilməsi, dünyanın aparıcı kütləvi informasiya vasitələrində, eləcə də televiziya kanallarında və internet şəbəkələrində Yanvar faciəsi barədə materialların verilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Tədbirlər planına uyğun olaraq 20 Yanvar hadisələri zamanı şəhid olanların ailələrinə humanitar yardım veriləcək, Şəhidlər xiyabanı ərazisində təmizlik-abadlıq işləri aparılacaq, bütün tədris müəssisələrində yanvarın 19-da faciəyə həsr olunmuş xüsusi dərs keçiləcək, Azərbaycanda təmsil olunan əsas dini konfessiya və qurumlar tərəfindən faciə qurbanlarının xatirəsinə xüsusi dini mərasimlər təşkil olunacaq. Bundan başqa, sənəddə paytaxt ictimaiyyətinin Şəhidlər xiyabanına ziyarətinin təşkili, saat 12.00-da bütün ölkə ərazisində şəhidlərin xatirəsinin bir dəqiqəlik sükutla yad edilməsi, ardınca isə gəmilər, avtomobillər və qatarlar vasitəsilə səs siqnallarının verilməsi, respublikanın şəhər və rayonlarında, kənd və qəsəbələrində matəm əlaməti olaraq və faciə qurbanlarının xatirəsinə yad etmək məqsədi ilə dövlət bayraqlarının endirilməsi və digər tədbirlər nəzərdə tutulmuşdur.

Məqsəd təbii ki, 20 Yanvar faciəsinin əsl mahiyyətinin bir daha dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasıdır. Ulu öndər Heydər Əliyev bildirmişdir: “Bir şey həqiqətdir ki, 1990-cı il 20 Yanvarı Azərbaycan xalqının həyatında dönüş mərhələsi, dönüş nöqtəsi olmuşdur. Biz 20 Yanvar hadisələrinə indiyə qədər bir faciə kimi qiymət veririk. Həmin gün tariximizə qara gün kimi daxil olmuşdur. Şübhəsiz ki, bunda həqiqət var. Ancaq hadisə hansısa səbəbdən baş verir, beləcə durduğu yerdə baş vermir, bu, ola bilər təbii fəlakət olsun. Amma cəmiyyətdə baş verən hadisənin şəbhəsiz ki, səbəbi olur. Ona görə də bu hadisələrə geniş mənada yanaşmaq lazımdır. Getdikcə bu hadisələrin daha geniş mənasını dərk edirik.” Bu fikir də hər zamaq önə çəkilir ki, 20 Yanvar hadisəsi ayrı-ayrı insanların deyil, bütöv bir xalqın taleyidir.

20 Yanvar faciəsini nə qədər böyük ağrı hissi ilə xatırlasaq da, xalqımızın azadlıq uğrunda mübarizə əzmini sındırmağın mümkünsüzlüyünü görəndə bundan böyük qürur hissi keçiririk. Uzun illər imperiya əsarəti altında yaşayan xalqımız azadlığa qovuşmaq üçün canından belə keçməyə hazır olduğunu dünyaya nümayiş etdirdi. İmperiya qüvvələri tərəfindən həyata keçirilmiş 20 Yanvar hadisələri Azərbaycanda demokratik proseslərə qəsd, dəqiq düşünülmüş hərbi təcavüz, respublikanın suveren hüquqlarını, ümumiyyətlə, insan hüquqlarını pozan hərəkət idi.

Bu hadisələri faciələrimiz kimi təhlil edərkən, eyni zamanda onların sonrakı proseslərin inkişafında nə kimi təsir göstərdiyini də yaddan çıxarmamalıyıq. Ulu öndər Heydər Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Vətən, torpaq uğrunda həlak olanlar şəhidlik zirvəsinə ucalırlar. 20 Yanvar hadisələri zamanı şəhid olan oğul və qızlarımız vətənin azadlığı, suverenliyi uğrunda göstərdikləri şücaətlə bugünkü gənclərimizə örnək oldular. Aforizmə çevrilən “Torpaq uğrunda ölən varsa, Vətəndir” fikri də deyilənlərin təsdiqidir. Bu gün hər bir azərbaycanlının and yerinə çevrilmiş Şəhidlər xiyabanında uyuyan oğul və qızlarımızın ruhu o zaman şad olar ki, ağırlı problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi öz ədalətli həllini tapsın, soydaşlarımız doğma yurd-yuvalarına qayıtsın, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunsun.

Ötən ilin mühüm hadisələrindən biri olan dövlət müstəqilliyimizin bərpa olunmasının 20-ci ildönümünün dövlət səviyyəsində qeyd olunması Azərbaycanın 20 illik müstəqillik tarixində keçdiyi yolun təhlili baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb etdi. “İyirmi il həm böyük, həm də çox da böyük olmayan müddətdir. İyirmi il ərzində çox iş görmək olar, heç nə görməmək də olar. Azərbaycanda son 17 ildə, müstəqilliyimizin birinci iki ilini çıxmaq şərti ilə, doğrudan da tarixi nailiyyətlər əldə edilmişdir. Bu gün danışdığımız bütün uğurlar bu müstəqilliyin nəticəsidir” söyləyən dövlət başçısı İlham Əliyev bildirir ki, müstəqillik bizim üçün ən böyük sərvətdir, ən böyük dəyərdir. Müstəqillikdən qiymətli heç bir şey ola bilməz.

Hər bir inkişafın, tərəqqinin əsasında azadlıq, müstəqillik dayanır. Ümummillə lider Heydər Əliyev müstəqilliyi xalqların xoşbəxtliyi üçün başlıca amil hesab edərək bildirmişdir ki, azadlıq və istiqlalilik hər bir xalqın milli sərvətidir. Eyni zamanda diqqətə çatdırırdı ki, Azərbaycan xalqı öz dövlətini dəstəkləyir, müdafiə edir və bu da xalqımızın əbədi müstəqilliyinin təminatıdır. Bu da həqiqətdir ki, müstəqillik, azadlıq yolu qədər çətin yol yoxdur. 1990-cı ilin 19-20 yanvar tarixlərində baş verən hadisələr bir daha bu gerçəkliyi ortaya qoydu. Azərbaycan xalqı göstərdiyi qətiyyətlə bir daha nümayiş etdirdi ki, heç bir qüvvə onların milli azadlıq uğrunda mübarizə əzmini

qıra bilməz. Həmin tarixlərdə Bakını işğal edərək qırğın törədən, əsasən ermənilərdən ibarət sovet ordusunun xüsusi təyinatlı cəza dəstələri, hərbi dəniz donanmasının və daxili qoşunların bölmələri dinc əhaliyə qarşı görünməmiş vəhşiliklər törətdi, günahsız insanlar qətlə yetirildi, yaralandı, əlil oldu, itkin düşdü. Həmin vaxtlarda Bakıda 82 nəfər amansızcasına qətlə yetirilmiş, 20 nəfər ölümcül yaralanmışdır. Fövqəladə vəziyyət elan edildikdən sonra da Bakı şəhərində daha 21 nəfər öldürülmüş, paytaxtdan kənar rayonlarda - Neftçala və Lənkəranda daha 8 nəfər qətlə yetirilmişdir. Beləliklə, sovet ordusu qoşunlarının hərbi əməliyyatları nəticəsində Bakıda və rayonlarda 131 nəfər öldürülmüş, 744 nəfər yaralanmış, 841 nəfər qanunsuz həbs olunmuşdur. Hərbi qulluqçular tərəfindən 200 ev və mənzil, 80 avtomaşın, o cümlədən təcili yardım maşınları, yandırıcı güllələrin törətdiyi yanğın nəticəsində dövlət əmlakı və şəxsi əmlak məhv edilmişdir. Həlak olanların arasında qadınlar, uşaqlar və qocalar, həmçinin təcili yardım işçiləri və milis nəfərləri olmuşdur. Bütün dünya isə bu faciəyə göz yumdu.

Faciənin səhəri günü Moskvadakı Azərbaycan nümayəndəliyinə gələrək Bakıya hərbi müdaxiləni respublikanın suverenliyinə qarşı terror kimi qiymətləndirən ümummilli lider Heydər Əliyev belə ağır məqamda xalqla birlikdə olduğunu bildirdi, qanlı faciələri pislədi, günahsız, silahsız adamların axıdılan qanlarını insanlığa qarşı törədilmiş xəyanət adlandırdı və Bakıya yuxarıda qeyd olunan Azərbaycan xalqı ilə birliyini əks etdirən teleqram yolladı. Təbii ki, o vaxt xalqın Heydər Əliyevə olan etimad və inamından qorxuya düşən Azərbaycanın hakimiyyətdə olan rəhbərliyi bu teleqram barədə xalqı məlumatlandırmadı. Yanvar hadisələrinə siyasi qiymət verilmədi, qırğınların törədilməsinin səbəbkarlarının, günahkarlarının adları belə xalqa açıqlanmadı. Xəyanətin davamı olan, hadisələrə siyasi qiymət verilməsi üçün yanvar ayının 22-nə təyin edilən respublika Ali Sovetinin sessiyası belə təxirə salındı. O ağır dövrdə min bir çətinliklə Azərbaycana qayıdan, ancaq respublika rəhbərliyi tərəfindən təzyiqlərə məruz qaldığı üçün doğulduğu Naxçıvana gələn ümummilli lider Heydər Əliyev bu sahədə də qətiyyətini əsirgəmədi. Naxçıvan MR Ali Məclisinin sırası deputatı Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə hazırlanan "1990-cı ilin yanvar ayında törədilmiş Bakı hadisələrinə siyasi qiymət verilməsi haqqında" qərar layihəsi müzakirəyə çıxarıldı. Heydər Əliyevin nüfuzu sayəsində 21 noyabr 1992-ci il tarixdə qəbul olunmuş bu qərar 20 Yanvar hadisələrinə verilən ilk siyasi, hüquqi qiymət oldu.

Həmin tarixi əhəmiyyətli sənəddə qeyd olunurdu ki, 1990-cı il yanvar ayında Bakıda törədilən qanlı hadisələr Azərbaycan SSR-in suveren hüquqlarına, respublikada gedən demokratik proseslərə qəsd kimi qiymətləndirilsin. Dinc əhəlinin qətlə yetirilməsi, göstərilən zorakılıq Azərbaycan xalqına açıq təcavüz kimi ittiham edilsin. Respublikanın ali hakimiyyət orqanları tərəfindən Bakı faciələrinə siyasi qiymət verilməməsi, bununla əlaqədar yaradılmış xüsusi deputat komissiyasının işinin qeyri-müəyyən səbəblərdən başa çatdırılmaması, günahkarların aşkara çıxarılıb məsuliyyətə cəlb olunmaması etirazla qarşılınsın.

13 yanvar 1992-ci ildə Naxçıvan MR Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyevin imzası ilə qəbul olunmuş bəyanatı bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlərin davamı kimi qiymətləndirmək olar. Bəyanatda deyilirdi ki, hadisələr imperiya qüvvələri ilə xalqa xəyanət yolunu tutmuş Azərbaycanın kommunist rəhbərliyi tərəfindən birgə həyata keçirilmişdir. Hakimiyyət missiyasını qoruyub saxlamaq üçün xalqına qarşı çoxminli silahlı qüvvələrin təcavüzünü təşkil edən respublika rəhbərliyi heç bir hüquqi əsas olmadan Bakıda fövqəladə vəziyyət rejiminin tətbiqindən belə çəkinməmişdir.

Yanvar hadisələrinə geniş mənada əsl hüquqi, siyasi qiymət ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdıxından sonra mümkün oldu. Uğurlu daxili və xarici siyasəti ilə Azərbaycanın dövlət müstəqliyinin əbədiliyini, dönməzliyini təmin edən dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev respublikaya rəhbərliyə başladığı ilk gündən ölkənin iflic vəziyyətə düşən iqtisadiyyatını bərpa etmək istiqamətində genişmiqyaslı islahatlar aparmaqla, ölkə iqtisadiyyatının inkişafında yeni mərhələnin əsasını qoyan "Əsrin müqaviləsi" kimi önəmli müqaviləni imzalamaqla Azərbaycanın iqtisadi və siyasi mövqeyinin möhkəmləndirilməsinə nail oldu. Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev 20 Yanvar faciəsinin səbəblərinin, günahkarlarının aşkarlanması üçün yaradılan komissiyanın işini bərpa etməklə əsl həqiqəti üzə çıxardı, xalqla birliyini bir daha təsdiqlədi. Bildirildi ki, Bakı faciələrinin geniş miqyas almasında, kütləvi insan tələfatı ilə nəticələnməsində o dövrdə iqtidarda olanlar qədər günahkar idilər. Silahsız insanları qırğından çəkəndirmək əvəzinə tankların qabağına yollayan AXC-Müsavat rəhbərləri 1994 və 1995-ci illərdə ölkədə baş verən, xarici qüvvələrin planlaşdırdıqları dövlət çevrilişlərində iştirak etməklə əvvəlki xəyanətlərini təkrarlamaqdan belə çəkinmədilər.

Amma mərd, qorxmaz xalqımız yenilmədi, əyilmədi. Şəhidlərin ruhlarını uca tutmaq üçün Azərbaycanın müstəqilliyinin əbədiyyəti uğrunda xilaskarlıq missiyasını yerinə yetirən ümummilli lider Heydər Əliyevin ətrafında sıx birləşdi. 2003-cü ildən bu günə qədər olan dövrü böyük yolun davamı kimi dəyərləndirən xalqımız ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətə dəstək olduqlarını onun ətrafında sıx birləşməklə nümayiş etdirirlər. Bu birliyin sayəsində Azərbaycanın uğurları bir-birini əvəzləməkdə, səsi dünyanın ən nüfuzlu təşkilatlarının tribunasından eşidilməkdədir. BMT, AŞPA, ATƏT, İKT kimi nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarda təmsil olunan Azərbaycanın dünya miqyasında qazandığı mövqe və nüfuzda da şəhidlərimizin payı vardır. Ölkəmizin BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsi o deməkdir ki, salnaməmizə azadlıq sözünü qanları ilə yazmış şəhidlərin mətanəti sayəsində Azərbaycan müstəqil, suveren dövlət kimi tanınır, inkişaf edir, qazandığı liderlik statusunu qoruyur. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2012-ci ildə qarşıda duran

vəzifələrə həsr olunmuş iclasda bildirmişdir: “155 ölkənin etimadını, inamını qazanmaq çox çətin və eyni zamanda, məsuliyyətli işdir. Azərbaycanın uğurlu siyasəti, müstəqil siyasətimiz, prinsipial mövqeyimiz, etibarlı tərəfdaş kimi özümüzü təqdim etmə imkanlarımız bax, bu vəziyyətə gətirib çıxarmışdır. Biz bu qələbəni rəqabət şəraitində əldə edə bilməmişik və növbəti iki il ərzində dünyanın bir nömrəli, ən mötəbər təşkilatında üzv kimi öz prinsipial mövqeyimizi göstərəcəyik.” Respublikamızın 155 dövlətin etimadını qazanaraq bu səviyyəyə yüksəlməsi bir daha təsdiqləyir ki, torpaqlarımız uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərimiz, 20 Yanvar, Xocalı qırğınlarında həlak olmuş soydaşlarımız qələbə ünvanlı yolda Azərbaycan xalqı ilə birgə addımlayır. Şəhid ailələrinə diqqət və qayğı dövlətin siyasətində prioritet istiqamətlərdəndir. Şəhid ailələrinin imtiyazları artırılır, xatirələri əbədiləşdirilir.

Çox təəssüf ki, müasir dövrümüzdə günahsız insanların qətlilə nəticələnən 20 Yanvar qırğınına, Xocalı soyqırımına, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə biganə, etinasız yanaşan beynəlxalq təşkilatlar, dünya ictimaiyyəti hələ də Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünə ədalətli mövqə nümayiş etdirmir, ikili standartlara son qoyulmur.

Prezident İlham Əliyev xarici ölkələrə səfərlərində üzləşdiyimiz Dağlıq Qarabağ probleminin əsl səbəb və mahiyyətini açıqlayır, iqtisadi sahədə olduğu kimi diplomatiyada da Ermənistanı qabaqlayan Azərbaycanın ədalətli mövqeyini diqqətə çatdırır, torpaqlarımızın işğalının səbəb və mahiyyətini, təcavüzün 20 Yanvar hadisələrindən başladığını diqqətə çatdırır.

Prezident İlham Əliyev dünyanın ən nüfuzlu təşkilatlarının tribunasından bəyan edir ki, dünya dövlətləri problemin mahiyyətini düzgün təhlil edib, ədalətli mövqə nümayiş etdirsələr, problemin ədalətli həllinə tezliklə nail olmaq olar. Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2012-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclasında dövlət başçısı İlham Əliyev əsas diqqəti Dağlıq Qarabağ probleminin həlli istiqamətində atılan addımlara, göstərilən səylərə yönəldərək bildirdi ki, problemin nizamlanması prosesinin uzanmasına səbəb Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi, danışıqlarda qeyri-səmimi davranışıdır. Beynəlxalq qüvvələrin münasibətlərində müsbət hallar önə çəkilərək bildirilmişdir ki, əgər həmsədr ölkələrin bəyanatlarından sonra konkret təklifləri, addımları olarsa, münaqişəni tezliklə həll etmək olar. Əgər bu bəyanat sadəcə olaraq bəyanat kimi qalacaqsa, onda danışıqların perspektivləri ümidverici olmayacaq. Dövlət başçısı İlham Əliyev bu bəyanatı ilə ikili yanaşmanın yaratdığı problemi açıqlayır. Münaqişənin həllində iki yolun-sülh və hərbi yolunun olduğu bir daha diqqətə çatdırıldı. Sözsüz ki, diplomatik mübarizədə əhəmiyyətli uğurlara imza atan Azərbaycan hərbi yolunu seçərsə, yenə də qələbəmiz qaçılmazdır. Bu gün tam iftixar hissi ilə qeyd edə bilərik ki, Azərbaycanın güclü, peşəkar, işğal altında olan torpaqlarımızı azad etməyə qadir ordusu var. Hər bir vətənpərvər insan ölkəsinin belə güclü, qüdrətli ordusu ilə fəxr edir. Gənclərimizdə vətənpərvərlik ruhunun daha da yüksəldilməsini qarşıya ən ümdə məqsəd kimi qoyan Prezident İlham Əliyevin çağırışına həmişə hazır olduğunu bildirən Azərbaycan əsgəri torpaqlarımızı işğaldan azad etməyə qadirdir. Azərbaycanın hər bir sahədə inkişaf dövrünü yaşaması, regionda və dünyada əsil söz sahibinə çevrilməsi bu gün harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlıyı sevindirir, gələcəyə, ən əsası mühüm problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tezliklə həllinə inamı artırır. Ulu öndər Heydər Əliyevin “Suverenliyimizi daimi yaşatmaq, dövlət müstəqilliyimizi əbədi etmək üçün harada yaşamasından asılı olmayaraq bu gün hər bir azərbaycanlıdan müqəddəs Azərbaycan qayəsi ətrafında əməl və əqidə birliyi, sarsılmaz həmrəylik tələb olunur” fikri hər bir azərbaycanlının həyat amalına çevrilərək, onun fəaliyyətinin əsasında dayanır. Azərbaycan dövlətinin uğurlu siyasəti nəticəsində torpaqlarımızın işğaldan azad olunacağı, ərazi bütövlüyümüzün bərpa ediləcəyi, şəhidlərimizin ruhunun şad olacağı gün uzaqda deyil.

“İki sahil”in Analitik Qrupu